

Wandelroute door Wassenaar langs herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog

Start op het Plein. De **gietijzeren waterpomp (1)** uit 1869 werd tijdens de oorlogsjaren door een vrachtwagen aangereden en raakte zwaar beschadigd. Hij werd afgevoerd en is na de bevrijding gerepareerd en herplaatst.

Het huis Plein nr. 2, op de hoek van het Plein en de Duinrellweg, diende vanaf 1942 als **distributiekantoor**. Om de schaarse goederen die nog te koop waren eerlijk onder de bewoners te verdelen, gaf de gemeente bonnen uit. Alleen als men bij de winkelier de juiste bonnen inleverde voor kleding en levensmiddelen, kon men deze zaken kopen.

Loop langs de Dorpskerk over de Duinrellweg richting Duinrell. Steek de Storm van 's Gravesandeweg over richting kassa Duinrell. Meteen links staat tussen het groen het **Duitse Huis, (2)** een traditioneel vormgegeven huis met een oranje pannendak, dat hier in opdracht van de Duitsers tijdens de oorlog is gebouwd. Het diende ter beveiliging van de ingang van het landgoed Duinrell, waar in het (in 1986 afgebroken kasteel) de Duitse commissaris-generaal dr. Friedrich Wimmer woonde. Hij was een soort minister voor justitie, volksgezondheid en onderwijs.

Terug naar de Storm van 's Gravesandeweg. Rechts af, de Storm helemaal aflopen. Over de brug komen we op de Schouwweg. Op nr. 45, bij de hoek met de Araweg, staat de **villa waar generaal Winkelman woonde (3)** toen de oorlog uitbrak. Hij werd in de vroege ochtend van 10 mei 1940 met spoed overgebracht naar het militair hoofdkwartier in Den Haag, waar hij leiding gaf aan de verdediging van Nederland tegen de invallende Duitsers.

Vervolg de Schouwweg, steek de Groot Haesebroekseweg over, ga verder over de Schouwweg. Neem de eerste weg rechts, de Koekoekslaan. Bij het eerstvolgende kruispunt staat een klein **monument** dat herinnert aan de **lancering van de eerste twee V-2's (4)** op 8 september 1944. Dit waren veertien meter lange raketten met een explosieve lading die de Duitsers richting Londen afvuurden. De ene raket werd op deze locatie gelanceerd, de andere op de hoek Schouwweg/ Rust en Vreugdlaan.

Loop de Koekoekslaan het zelfde stuk terug en sla rechts af de Schouwweg in. Links staat achter een smeedijzeren sierhek het **monument voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog**. Het beeld van een stervende strijder van Joop Veldheer stond oorspronkelijk aan de overkant van de weg, op de oorlogsbegraafplaats Het Lange Duin. Deze begraafplaats werd hier in 1940 aangelegd. Het beeld werd in 1952 geplaatst. In 1982 werd de begraafplaats opgeheven en werden de stoffelijke resten naar andere begraafplaatsen overgebracht.

Vervolg de Schouwweg. Links staat het gebogen wooncomplex het **WAVO-park.(5)** Hier stonden tijdens de meidagen van 1940 Nederlandse militairen met luchtdoelgeschut op het dak. Duitse vliegtuigen probeerden het geschut te bombarderen. Daarbij werd het wooncomplex beschadigd en verloor een bewoner het leven.

Volg de Schouwweg verder en sla direct linksaf, de Groen van Prinstererlaan in. Voorbij de bocht naar rechts, even verderop linksaf de Lindelaan in. Via deze laan kom je bij de ingang van **kasteel Oud Wassenaar. (6)** Dit was bij het uitbreken van de oorlog in gebruik als hotel. De rijkscommissaris voor het bezette gebied dr. Arthur Seyss-Inquart verbleef hier in 1940 in afwachting van het gereedmaken

van het landhuis Clingendael bij de grens met Den Haag, waar hij zich met zijn gezin vestigde. Tijdens de bezetting verbleven in het hotel veel hoge Duitse officieren.

Vervolg de slingerende oprijlaan verder langs de vijver tot het eind en sla dan links af de Laan van Hoogwolde in. Vervolg deze laan tot het eind en ga rechtdoor het landgoed Rust en Vreugd binnen. Volg hier de kaarsrechte oprijlaan, de Van Ommerenlaan. Links staat aan een waterpartij de **villa Rust en Vreugd**. ([Van Ommerenlaan 2](#)) De eigenaar van het landgoed, Philippus van Ommeren, moest aan het eind van de oorlog zijn villa afstaan aan de Duitsers. Hij vestigde zich toen noodgedwongen in een van de appartementen van het WAVO-park.

Volg de met bordjes aangegeven Landgoederenroute door Backershagen en De Paauw. Je komt dan vanzelf aan bij de achterkant van **Raadhuis De Paauw**. (7) Tijdens de bezetting kreeg Wassenaar een 'foute' burgemeester, dat wil zeggen: een prominent lid van de NSB (die bovendien met de Duitsers samenwerkte). Veel Wassenaarse gemeenteambtenaren waren neutraal, sommige 'fout' en een enkeling nam deel aan het verzet. Als herinnering aan de heldhaftige ambtenaar Geesbert van Barneveld is in zijn vroegere werkkamer in De Paauw een plaquette aangebracht en bovendien is het park langs de Hofcampweg naar hem vernoemd.

Loop naar de voorkant van het raadhuis en volg de Raadhuisklaan (met het grasveld aan de rechter hand). Tegen het eind van de Raadhuisklaan staat links een lichtgeel gepleisterd huis dat nu in gebruik is als kantoor. Dit is **huize Klim Op**, (8) Raadhuisklaan 4, een voormalig rusthuis voor Joodse ouderen. In 1942 en 1943 moesten alle bewoners op last van de bezetter het huis verlaten, waarna ze werden afgevoerd naar de vernietigingskampen. In de bestrating liggen sinds 2023 vier Stolpersteine of Struikelstenen, vierkante steentjes met een messing plaatje waarop de namen staan van in de oorlog omgebrachte Joden die hier gewoond hebben. Sinds 2021 zijn in Wassenaar enkele tientallen van deze Struikelstenen geplaatst.

Loop verder naar de Rijksstraatweg. Rechts op de hoek Raadhuisklaan/ Rijksstraatweg staat de vroegere **portierswoning** (9) annex theekoepel van De Paauw. De Duitsers maakten aan de kant van de Rijksstraatweg een grote horizontale opening in de keldermuur. In de kelder werd een kanon geplaatst dat een deel van de Rijksstraatweg in noordelijke richting kon bestrijken. Het werd bediend door zes Duitse militairen. De opening is na de oorlog dichtgemetseld, zodat er nu niets meer van te zien is.

Sla komend uit de Raadhuisklaan links af, volg het voetpad langs de Rijksstraatweg. Ga bij de stoplichten rechtdoor en blijf langs de Rijksstraatweg lopen. Ga de eerste weg links, de Van Zuylen van Nijeveltstraat in. Na een lichte bocht naar rechts staat aan de kruising met de Lus het **bevrijdingsmonument** (10) uit 1946. Dit bestaat uit een grote zwerfkei uit Overijssel. Het monument herdenkt 5 mei 1945.

Volg de Van Zuylen van Nijeveltstraat nog een stukje en sla dan links de Middelweg in. Neem de eerste rechts, de Santhorslaan, en sla aan het eind links, de Zijllaan in. Aan het eind de Lange Kerkdam op. Volg deze tot voorbij de rotonde en sla bij de volgende rotonde rechts de Johan de Wittstraat in. Volg deze tot je bij het stoplicht staat. Aan de rechterhand staat de voormalige **openbare lagere school** (11) (na de oorlog Europaschool) die nu is opgedeeld in appartementen. Direct na de bevrijding diende deze school als een tijdelijke gevangenis waar een grote groep mensen werd opgesloten die verdacht werden van collaboratie met de Duitsers. Zij zijn later overgebracht naar gevangenen elders in de regio waar zij hun eventuele berechting moesten afwachten.

Bij de stoplichten vanuit de Johan de Wittstraat links afslaan, de Van Zuylen van Nijeveltstraat in. Bij de volgende stoplichten linksaf de Schoolstraat in. Bij kruising schuin naar rechts, de Schoolstraat

vervolgen. Rechts staat aan een ruim plein het witte **herenhuis Neyenburgh**. **(12)** Tijdens de bezetting werd deze woning in gebruik genomen als gemeentehuis, toen De Paauw door de Duitsers gevorderd werd. Hier zetelde de 'foute' oorlogsburgemeester Daniël de Blocq van Scheltinga, bijgenaamd 'Domme Daan'. Hij was ook een belangrijke functionaris binnen de landelijke top van de NSB.

Verderop rechts aan de Schoolstraat staat op nummer 5 de voormalige kleuterschool uit de achttiende eeuw (zie de gevelsteen). Tijdens de bezetting was hier gevestigd het **'Vendelkwartier'** **(13)** van de Weerbaarheids Afdeling (WA) van de NSB. De WA bestond uit in zwart uniform gestoken mannen die het vooral op Joden hadden voorzien.

De wandeling eindigt op het Plein. Nog een fijne dag verder!